

Självständigt arbete på grundnivå

Independent degree project – first cycle

Socialt arbete, 15 hp

Social work, 15 credits

“I början av yrkeskarriären kändes det som om jag inte fått med mig någonting, men...”

Ingrid Hornberg & Ingela Nytomt

Mittuniversitetet

MID SWEDEN UNIVERSITY

MITTUNIVERSITETET
Institutionen för Socialt arbete

Examinator: Masoud Kamali, masoud.kamali@miun.se

Handledare: Monica Nordvik, monica.nordvik@miun.se

Författare: Ingrid Hornberg, inho1000@student.miun.se och
Ingela Nytomt, inny1000@student.miun.se

Utbildningsprogram: Socionomutbildning, 210 hp
Interkulturell/ Internationell socionomutbildning 210 hp

Huvudområde: Socialt arbete

Termin, år: HT, 2012

SAMMANFATTNING:

Denna artikel redovisar ett resultat från en enkätundersökning där 65 examinerade studenter från socionomutbildningen vid Mittuniversitetet i Östersund, åren 2003, 2008 och 2011 deltagit. Studiens syfte är att genom en retrospektiv utvärdering av denna socionomutbildning undersöka hur väl dessa före detta studenter anser att utbildningen förberedde dem inför sin första anställning inom socialt arbete. I enkäten efterfrågas respondenternas tankar när de ser tillbaka på utbildningen, hur väl förberedda de kände sig för särskilda arbetsuppgifter samt vilken betydelse den studiehandledda praktiken hade för dem i deras lärandeprocess.

Artikeln redovisar bland annat att 70 procent av respondenterna ansåg att det fanns delar i utbildningen som saknades. Att applicera teoretisk kunskap till praktiskt arbete var det som de utexaminerade studenterna menade var svårast. För tre fjärdedelar av dem, kom innebörden av socialt arbete att förändras under utbildningens gång. Flera av dem anger även att det har skett en markant förändring beträffande deras förväntningar efter att de varit ute i yrkeslivet en tid. Deras syn på vikten av teorianvändande i yrkesutövning är hos fler än hälften av dem heller inte densamma jämfört med vad de ansåg vid tiden för examen. Generellt sett anser de före detta studenterna att de är nöjda med sin utbildning.

NYCKELORD:

förberedelser, Mittuniversitetet, praktik, socialt arbete, socionom, student, utbildning

TITEL: "I början av yrkeskarriären kändes det som om jag inte fått med mig någonting, men..."

FÖRFATTARE: Ingrid Hornberg & Ingela Nytomt

DATUM: Höstterminen 2012

Förord

Denna studie presenteras enligt författaranvisningar från Socialvetenskaplig Tidskrift. Dessa anvisningar har varit en riktlinje genom hela artikeln. Antalet tillåtna ord har överskridits, men vi ansåg det nödvändigt för att presentera denna studie på ett så bra sätt som möjligt. Undertecknade, som författat denna artikel, står helt och fullt bakom både utformande och genomförande av studien. Vi vill tacka de personer som, genom att svara på vår enkät och även bidra med olika kommentarer och förslag, gjorde denna undersökning genomförbar. Vi vill även tacka vår handledare Monica K. Nordvik samt Elsa Larsson vid Institutionen för Socialt arbete vid Mittuniversitetet i Östersund, för visat engagemang.

Östersund, december 2012
Ingrid Hornberg & Ingela Nytomt

“I början av yrkeskarriären kändes det som om jag inte fått med mig någonting, men...”

Artikeln behandlar utexaminerade socionomstudenters syn på socionomutbildningen vid Mittuniversitetet, samt redovisar resultatet av en enkätundersökning. Syftet med denna undersökning var att göra en retrospektiv utvärdering av nämnda utbildning, samt ta reda på hur utexaminerade studenter anser att den förberedde dem inför deras första anställning inom socialt arbete.

INGRID HORNBERG & INGELA NYTOMT

Inledning

Högskoleverkets utvärdering av socionomutbildningar vid svenska universitet och högskolor (Egeltoft, 2009), visar på flera brister som enligt Högskoleverkets riktlinjer är otillfredsställande. Ett krav är att utbildningen ska hålla hög kvalitet med tillräcklig bredd och fördjupning inom hela det område som täcker socialt arbete. Vid några av universiteten och högskolorna är det dock just dessa två egenskaper som brister beträffande de centrala delarna av undervisningen. Mittuniversitetet i Östersund är ett av de universitet som fått kritik för sina socionomutbildningar, och där var det främst utbildningsmålen och undervisningen som bedömdes vara otillfredsställande. Sveriges första Socialhögskola grundades i Östersund år 1971, vilket visar att det finns en lång tradition av Socialt arbete vid lärosätet, samt att Socionomutbildningen som sådan, har sina rötter där. Från år 1997 till 2010 fanns det två olika inriktningar vid detta universitet; en klassisk, och en interkulturell/ internationell. Dessa hade mycket gemensamt och endast några få kurser skiljde utbildningarna åt, i tillägg till att den andra praktikperioden var längre inom interkulturella/ internationella inriktningen. Numera har detta universitet dock endast en socionomutbildning. Efter ovannämnda utredning har Mittuniversitetet omarbetat sin

socionomutbildning, men på vilket sätt detta har påverkat utbildningen i sig, är i skrivande stund oklart.

Det ställs höga krav på de som ska arbeta inom och med socialt arbete. Allt fler arbetsgivare anser att en socionomexamen är ett krav för kvalifikation när det gäller nyanställningar av socialarbetare. För att socionomstudenter ska känna att deras kunskapsnivå, efter avlagd examen, överensstämmer med de krav som ställs på de som utför det sociala arbetet, krävs tydliga direktiv och riktlinjer från lärosätet (Kejerfors & Alexius, 2012). Det ställs även högre krav på det utförda sociala arbetet i sig. Både från den politiska och den byråkratiska sidan efterfrågas kunskapsbaserade, mätbara insatser och metoder för det sociala arbetet (Bergmark & Lundström, 2006).

Syfte och frågeställning

Nya krav på evidensbaserat socialt arbete kommit att förändra utsikterna för dagens socionomer och socionomutbildningar. De allra flesta studenter har en önskan om att få bästa möjliga utbildning samtidigt som deras subjektiva föreställningar om kommande yrke tenderar att spela en stor roll när de ser till olika delar och moment i utbildningens innehåll. Med vetskapen om detta och i relation till Högskoleverkets utredning (Egeltoft, 2009) uppstod frågan vad studenter som studerat vid Mitthögskolan och Mittuniversitetet i Östersund anser om den utbildning de fick under de år de studerade där. Syftet med denna studie är att göra en retrospektiv utvärdering av denna socionomutbildning. Vi har dock valt att även ta med vad före detta studenter anser om olika kurser, då vi menar att kursutbud och kursinnehåll fungerar som bas i utbildningens utformning. För att kunna leva upp till detta syfte vill vi söka svaret på om dessa studenter anser sig nöjda med utbildningen, samt om utbildningen förberedde dem tillräckligt inför sin första anställning inom socialt arbete. Arbetar dessa studenter inom socialt arbete idag, och vad har de för tankar när de ser tillbaka på sin utbildning? Hur stor betydelse hade olika kurser för att studenterna skulle känna sig tillräckligt förbereda inför sin första anställning inom socialt arbete? Hur ser de på förberedelserna för specifika arbetsuppgifter som är vanligt förekommande för socionomer? Fanns där områden eller kurser som studenterna bedömer skulle

kunnat utvecklas mer eller kanske till och med saknades helt? Hur stor betydelse har de erfarenheter som studenterna får under praktikperioderna för förståelsen av socionomyrket, samt när det gäller val av arbetsområde senare i livet?

Denna artikel kommer först att bjuda på en överblick av den svenska socionomutbildningen och vad den har att leva upp till. Den tar även upp vilka delar som studenter ofta upplever som svåra att applicera till det direkta sociala arbetet i praktiken, samt ett stycke om de förändringar som pågår inom Mittuniversitetets socionomutbildning. Vidare behandlas tidigare forskning över hur socionomstudenter, både utexaminerade och aktiva, ser på sin yrkesutbildning. Sedan följer ett metodavsnitt och en redovisning av enkätundersökningens resultat. Artikeln avslutas med en diskussion där artikelns resultat analyseras, jämförs och kopplas till tidigare forskning. Där framställs även de slutsatser som dragits från undersökningen som sådan.

Bakgrund

En artikel av Blom, Nygren, Nyman och Scheid (2007) tar upp socionomstudenters kunskapsanvändning under den handledda studiepraktiken. Endast hälften av den kunskap de förvärvade under utbildningen, och senare använde sig av, var teoribaserad. Den andra hälften erhöles under praktiken. Detta är intressant då Mittuniversitetet i Östersund är en av de få socionomutbildningar som innehåller två perioder med handledd studiepraktik. Frågan är hur det är med studenter som gått den utbildningen. Idag ställs allt högre krav på ett evidensbaserat socialt arbete; krav som för ett tiotal år sedan inte existerade på samma sätt som idag. Trots att mängden forskning som utförts inom detta arbetsområde är mycket liten, är vikten av återkopplingen till evidensen märkbar under stor del av utbildningens gång. En avsaknad av forskning och användbara metoder inom det sociala arbetet kan dock komma att leda till att ämnet blir väldigt känsligt för rådande samhällsklimat. Detta kan i sin tur leda till att kunskapsutvecklingen inom området försvåras ytterligare (Bergmark & Lundström, 2006). Det går dock inte enbart att luta sig mot det evidensbaserade arbetet. Socionomer behöver en även viss grad av kompetens för att kunna utföra det sociala arbetet. Begreppet *kompetens* innefattar den kunskap som erhålls

genom teoretisk utbildning och de erfarenheter som förvärfvas genom praktiskt arbete och socialt samspel, samt förmågan att använda sig av dessa kunskaper och erfarenheter (Sundberg, 2001).

I en tidigare utredning av Högskoleverket (Wåglund, 1999) nämns att socionomer hamnar inom många olika arbetsfält runt om i samhället. Inom dessa fält kan det vara stor skillnad mellan arbetsuppgifter och verksamhetsområden, som även styrs av olika politiska beslutsfattare och regelverk (Morén, 2010). Detta gör det svårt att erbjuda en yrkesutbildning som går i linje med samhällets krav och förutsättningar. Universitet och högskolor har olika syn på socialt arbete och hur det förändras i dagens samhälle. Undervisningen kan därmed bedrivas på ett sådant sätt att denna förändring får spela en stor roll inom utbildningsinnehållet. Den kan även stå för en mer abstrakt definition om vad socialt arbete är. En kombination av dessa, med tyngd på det senare är både mest förekommande och mindre trendkänslig (Nygren, 2006).

Generalistutbildning & Socionomprofession

Nordmark (2006) berättar om hur nyexaminerade socionomer som hon mött upplever att det inom det verkliga sociala arbetet finns en diskrepans mellan teori och verklighet. Denna diskrepans förklaras i antologin *Rätt, social utsatthet och samhällsligt ansvar* (Kejerfors & Alexius, 2012). Där beskrivs hur socionomstudenters första föreställningar om vad de vill arbeta med efter avslutade studier, spelar en stor roll under utbildningen. Studenter tenderar att efterfråga tydliga redskap för det faktiska arbetet, vilket kan leda till att de inte ser hur de ska applicera de teoretiskt förvärvade kunskaperna i praktiken. De studerande måste således först förstå det vetenskapliga förhållningssätt som utbildningen avser att träna studenterna inom, för att de ska kunna dra nytta av den teoretiska kunskapen i det praktiska arbetet. Inom socialt arbete finns ingen enkel manual. Att få studenter att förstå detta, bör eftersträvas under hela utbildningen, i tillägg till att de bör tränas i ett självständigt kritiskt tänkande. Socionomers förväntade yrkeskunskaper ser således olika ut beroende på vems perspektiv man utgår ifrån. För att studenterna ska känna att deras kunskapsnivåer överensstämmer med framtida yrken inom socialt arbete krävs tydliga

instruktioner och mål från institutionens lärare samt utförliga läroplaner om vad som egentligen kan förväntas av en socionom (Kejerfors & Alexius, 2012). Utbildningsplanen för det sociala arbetet måste vara utformad med hänsyn till olika aspekter.

Nygren (2006) beskriver tre olika restriktioner att förhålla sig till vid utformning av själva utbildningen. För det första finns ett fast tidsutrymme, ett visst antal högskolepoäng, som leder till att en viss grad av akademisk nivå uppnås. För det andra måste en utveckling ske, så att utbildningen inleds med mer grundläggande kurser och moment, samt avslutas med en fördjupning inom området. Den tredje restriktionen är knuten till idén om att kunna generalisera; att utbildningen ska ge studenten en bred kunskapsbas. Under socionomutbildningen får studenterna lära sig om hur det praktiska arbetet går till i teorin, hur saker och ting bör vara. Den handledda studiepraktiken förändrar dock studenternas förståelse för det faktiska sociala arbetet (Sandström, 2010). Vad som borde ingå i definitionen *Socialt arbete* är ändå inte helt givet då det råder skilda uppfattningar mellan praktiker, forskare och allmänhet (Nygren, 2006).

I en forskningsöversikt skriver Crisp, Anderson, Orme, och Lister (2004) om hur universitet och högskolor kan främja studenternas lärande när det gäller att göra professionella bedömningar inom det sociala arbetet. Detta är nödvändigt eftersom socionomer inte enbart arbetar med bedömningar i utredningsförfaranden, utan att det även är något som återkommer hela den yrkesverksamma tiden. Inom socialt arbete finns flera typer av bedömningar beroende på vilken befattning en person har, något som socionomstudenter behöver få mycket träning i under hela sin utbildning. Författarna har kunnat urskilja olika metoder som främjar lärandet bland studenter när det gäller att göra professionella bedömningar. Några gynnsamma verktyg som kan vara till hjälp för studenter i detta är bland annat användning av skönlitteratur, simulerade situationer och rollspel tillsammans med professionella, deltagande observationer samt olika övningar med hjälp av video- och datautrustning. Författarna vill inte rekommendera särskilda analysverktyg för enskilda situationer, utan förespråkar hjälpmedel för att främja studenternas färdigheter i att överföra teorier till praktiska situationer och förstå hur de ska använda dem.

De flesta socionomer arbetar inom den kommunala offentliga sektorn, och hälften av dessa arbetar som socialsekreterare (Lundström & Sunesson, 2006). Andra områden där denna yrkesgrupp ofta förekommer, är inom hälso- och sjukvård, skolan och kriminalvården. Under senare årtionden har även den privata arbetsmarknaden kommit att växa kraftigt för denna yrkesgrupp (ibid.). Socionomer anställda inom en myndighetsorganisation, t ex inom socialtjänsten, har med stor sannolikhet makt över andra individers liv. Denna makt i myndighetsutövandet gentemot klienter är inte förankrad i själva socionomtiteln, utan i organisationen (ibid.).

På gång inom socionomutbildningen vid Mittuniversitetet

Efter Höskoleverkets (Egeltoft, 2009) kritik har det genomförts förändringar inom socionomutbildningen vid Mittuniversitetet, och i och med dessa förändringar får Institutionen för Socialt Arbete behålla examensrätten. Höskoleverket anser att utbildningens genomtänkta interkulturella och internationella prägel kan fylla en viktig del av det nationella sociala arbetet. Utbildningen har numera endast en generell socionomutbildning och universitetet har arbetat hårt för att åtgärda de delar som ansågs som bristfälliga (Mittuniversitetet, 2011). Ett viktigt inslag i socionomutbildningens förbättring presenteras i antologin *Personlig och professionell utveckling inom socionomutbildningen* (Ottelid, 2012a). I denna åskådliggörs erfarenheter, studier och andra exempel som rör personlig och professionell utveckling inom de svenska socionomutbildningarna runt om i landet. Vid Mittuniversitetet finns något som kallas för *PPU-labbet*, som ska verka för att främja studenters (samt yrkesaktiva socionomer och andra aktörer inom det sociala arbetet) att kunna öva och träna sig i komplexa situationer för kommande yrkesutövning (Ottelid, 2012b). Som en del av PPU-labbet finns ett projekt för att ta fram en programvara för att träna studenter i bedömningar gällande barnavårdsutredningar; *SIM-CHILD* (Borell & Egonsdotter, 2012). Denna programvara erbjuder studenterna ett simulerat barnavårdsärende med alla de olika dokument som kan ingå och ligga till grund för bedömning (journaler, anmälningar, tidigare utredningar

o.s.v.). SIM-CHILD syftar till att utveckla studenternas professionella kompetens i sådana situationer där hög osäkerhet råder (Borell & Egonsdotter, 2012).

Tidigare forskning

Inom området av före detta socionomstuderandes syn på socionomutbildningen, verkar tidigare forskning lysa med sin frånvaro. Forskningens stora fokus tycks för det mesta ligga på hur de teoretiska kurserna appliceras under de praktiska delarna av utbildningen, och endast en minimal del handlar om hur studenterna kan koppla den kunskap de fått med sig, in i sina arbeten. Inom andra utbildningsområden, så som medicin och ekonomi, har det utförts betydligt fler studier. Bland det material som vi anser relevant återfinns en artikel som syftar till att se över kunskapsläget för nyutexaminerade studenter inom socialt arbete i Wales samt utvärdera dessa studenters utbildning (Pithouse & Scourfield, 2002). Andra liknande studier som vi funnit, har varit från början av 1990-talet eller äldre, och anses därmed inte vara jämförbara med vår, då samhället har förändrats på flera olika sätt sedan dess. Pithouse & Scourfield (2002) betonar värdet i att använda sig av utexaminerade studenter för att kunna förstå vad som gjorde att studenter ansåg sig kvalificerade för sitt yrkesuppdrag. Studien visar på hur viktigt det är att förstå betydelsen av både socialarbetarutbildningen (brittisk motsvarighet till en kandidatutbildning inom socialt arbete) och de som arbetar inom organisationer där socialt arbete förekommer, samt vad de anser om den kunskap som nyutexaminerade studenter har. Författarna menar att viss kunskap inte går att enbart träna sig till. Det måste även finnas en djupare förankring inom både de akademiska och vetenskapliga disciplinerna för att ett agerande utifrån denna kunskap ska kunna vara försvarbart. I studien framgår att de allra flesta respondenter ansåg sig ha fått tillräckliga eller mer än tillräckliga kunskaper under utbildningen. Nästan lika många menade att deras färdigheter inom dessa kunskaper fortfarande var relevanta. Några utbildningsområden ansågs vara bristfälliga, exempelvis förebyggande arbete, beslutsfattande, organisatoriskt arbete, samt utveckling av professionell kompetens. Även några grundvärden ansågs ha brister; biståndsbedömning, stärkande klientarbete, samt anti-diskriminerande arbete. Den samlade bilden är ändå att de nyutexaminerade ansåg

sig vara tillräckligt förberedda för det verkliga arbetet. Några av de som arbetar med myndighetsutövande ansåg utbildningen vara mindre adekvat, men de allra flesta menade ändå att den var det eller till och med mer än adekvat.

Ryan, Fook och Hawkins (1995) har gjort en studie som handlar om processen att gå från studerande till färdigutbildad socialarbetare. Genom att intervjua socionomstudenter har de kommit fram till att det finns ett stort behov av vidare empiriska studier för att undersöka utvecklingen av kunskap, färdigheter och tillämpningen av teori hos både socionomstudenter och socialarbetare, samt även hur deras inställning förändras. Studiens resultat visar att studenterna under utbildningens gång förändrades både vad beträffar deras kunskaper, färdigheter och värderingar. Författarna menar därför att det kanske vore bra att inom kurser i socialt arbete fokusera på processer som genom konkreta praktiska erfarenheter, förvandlar teori till praktisk kunskap.

I Wåglunds (1999) utvärdering av socionomprogrammen har yrkesaktiva socionomer samt personer som kommer i kontakt med denna profession (så som chefer, politiker, socionomstudenter och klienter) intervjuats. Socionomerna fick bland annat beskriva de viktigaste momenten i sitt arbete. Av det, framgår att merparten av dem (oberoende var de var yrkesverksamma) skrev utredningar av något slag, såg på "samtalet" som någonting grundläggande, samt ansåg att en socionom bör ha god kännedom om samhället och dess lagar. I hennes intervjuer med socionomerna framkommer det även att de inte ansåg utbildningen vara tillräckligt förberedande för "verkligheten". De menade att den handlade mer om generella drag som visade sig vara svårapplicerade i det verkliga arbetslivet.

Ovanstående studier behandlar olika områden; Pithouse och Scourfield skriver om socionomutbildning som sådan. Studien utförd av Ryan et al. handlar om socionomstudenter, och Wåglund har bland annat intervjuat yrkesaktiva socionomer. Den största skillnaden mellan dessa olika studier är dock den utbildning som kan kopplas till respektive studie, då de flesta, om inte alla, socionomutbildningar, är uppbyggda på olika sätt, vid olika universitet och högskolor. Dessa studier är dessutom utförda i olika länder och vid olika tidpunkter vilket gör att de inte kan jämföras med varandra, även om det går att se många likheter. Då vår studie handlar om att utvärdera en socionomutbildning,

och därmed har stora likheter med den av Pithouse och Scourfield, är deras studie den vi lägger mest fokus på av tidigare forskning. Vi har dock valt att även ha med de andra två studierna då vi anser att de kan tillföra viktig information till vårt arbete, om än inte i lika stor grad. Vad de utvalda studierna har gemensamt, är att de personer som studierna handlar om, troligtvis kommer att arbeta inom socialt arbete, eller redan gör det. Det går därför ändå inte att jämföra dessa med respondenterna i den enkätundersökning som *denna* studie avser, då bland annat utbildningarna inte är uppbyggda på samma sätt. De tre nämnda studierna hänger ändå trots allt ihop och bidrar med någonting viktigt för att kunna sätta upp en bild av det sociala arbetet med tankar och åsikter om vad de vanligaste och viktigaste arbetsuppgifterna är för socionomer, enligt dem.

Metod

I denna kvantitativa studie användes enkäter som undersökningsmetod för att nå ut till så många som möjligt. Fördelen med en enkätundersökning i förhållande till intervjuer, är att respondenterna kan svara på frågorna vid en egen vald tidpunkt, samt att de har tid att tänka över sina svar, även om den tiden nu begränsades av det datum då vi önskade att alla enkäter skulle ha skickats in. I en intervju däremot, kan öppenheten och intimiteten göra att de intervjuade säger saker som de senare ångrar (Kvale, 2010). Vår förhoppning var därför att respondenterna skulle uppleva det lättare att i en enkät ge en så ärlig åsikt som möjligt. Eftersom enkäterna var anonyma, behövde de heller inte formulera egna svar eller oroa sig för hur de framställde sig själva inför intervjuaren.

För att få ett så representativt resultat som möjligt, men att urvalet ändå inte skulle bli för stort, gjordes ett systematiskt urval bland före detta studenter som åren 2003, 2008 och 2011 hämtat ut sitt examensbevis vid Mittuniversitetet i Östersund. Via Institutionen för socialt arbete, erhöles utskrivna adresslistor på samtliga av dessa personer, listor som efter avslutad studie kommer att förstöras. Från adresslistorna valdes var tredje person ut som respondent till undersökningen. Detta resulterade i ett utskick av 145 enkäter samt bifogade svarskuvert och följebrev. Enkäterna hade i huvudsak frågor om de före detta studenternas syn på utbildningen, teori såväl som praktik, samt om vad de arbetar

med idag. Frågorna var utformade på så vis att respondenterna kunde välja fasta alternativ, skatta den subjektiva upplevelsen, samt till viss del motivera och förklara val av alternativ med egna ord. Både Trost (2012) och Bryman (2011) beskriver hur enkätfrågor bör konstrueras och vad man bör ha i åtanke under processen; t ex att undvika negationer, samt vikten av att en fråga bara är *en* fråga, och inte flera frågor i en, vilket vi försökte ha i åtanke under framställningen av enkäten. Enkätfrågorna uppstod i tankeprocessen runt studiens syfte samt utifrån tidigare undersökningars resultat. Syftet beskrevs i det följebrev som skickades ut tillsammans med enkäterna. I följebrevet förklarades även att all medverkan var frivillig och att samtliga svar skulle vara anonyma och inte gå att koppla till respondenten. Där förklarades också att varje enkät var numrerad men att detta endast var för att veta till vem ett påminnelsebrev skulle skickas till. I slutet av enkäterna fanns möjlighet för respondenterna att skriva egna kommentarer, vilket fler än hälften av dem tog vara på. Dessa synpunkter samt studenternas motiveringar på frågan huruvida de anser sig haft nytta av sina praktikerfarenheter inom något yrke, har samlats i ett separat dokument som vid avslutad studie kommer att överlämnas till Institutionen för Socialt arbete vid Mittuniversitetet. Det dokumentet innehåller även en lista på studielitteratur som några respondenter meddelat att de haft användning för efter avlagd examen.

Innan det stora utskicket, utfördes en pilotstudie. Två personer, som även de tagit examen vid ovannämnda utbildning, men som ej fanns med i vår rampopulation, blev tillfrågade om de ville vara försökspersoner för denna studie. Båda svarade ja, och fick då tillsänt var sin enkät och följebrev, samt att de ombads kommentera det som stod skrivet, oavsett om de ansåg att det var bra eller inte. Då vi efter några dagar fick svar från dem, och deras respons endast var positiv, skickade vi genast iväg försändelserna till de utvalda respondenterna. Vi är medvetna om att vår förförståelse om socionomutbildningen vid Mittuniversitetet, samt det knappa tidsutrymmet kan ha kommit att påverka frågornas utformning och bearbetning. En absolut objektivitet i enkätfrågorna kan därmed inte garanteras. Respondenternas sätt att resonera när de har svarat på enkätens frågor går inte att utläsa från de svar som getts. Det måste också tas med i beräkningarna att de kan ha påverkats av sina arbetslivserfarenheter.

Från början var det tänkt att det efter ca en vecka skulle skickas påminnelsebrev till de respondenter som ännu inte svarat. Vid tiden för utskicket visste vi dock inte att breven skickades som B-post, och därmed tog längre tid att nå mottagarna än beräknat. Då detta uppdagades, i tillägg till att det även blev en miss i beställningen av antalet svarskuvert, förstod vi att påminnelserna skulle nå de före detta studenterna för sent i förhållande till datainsamlingens deadline. Vid den tidpunkten hade drygt en tredjedel av respondenterna skickat in sina svar, och hoppet fanns om att det inom de närmaste dagarna skulle komma fler svar. Därmed togs beslutet att inte skicka några påminnelser.

För att kunna sammanställa enkätsvaren på ett bra sätt, användes statistikprogrammet *SPSS* samt *Microsoft Office Excel*. Med hjälp av instruktioner i boken *Statistisk verktygslåda* (Djurfeldt, Larsson & Stjärnhagen, 2010) skapades en datafil i SPSS där samtliga frågor och svarsalternativ blev omkodade till olika variabler respektive variabelvärden. Svaren i de inskickade enkäterna registrerades i datafilen, och separata tabeller togs fram, en för varje enkätfråga, för att ge en översikt över respondenternas svar. Delar av resultatet, t.ex. kursers betydelse för studenterna inför anställning inom socialt arbete, sammanställdes i gemensamma diagram skapade i MS Excel, för att få en än mer överskådlig bild av utfallet. Då vi anser att diagram visar resultat på bästa möjliga sätt, togs beslutet att i större grad använda den redovisningsformen, än tabeller. För att behålla en så bra struktur som möjligt i vårt arbete och för att texten inte skulle bli allt för uppstyckad av olika diagram och tabeller, valde vi att redovisa de flesta resultat som löpande text.

Genomgång och bearbetning av tidigare forskning har skett kontinuerligt under studiens gång. På grund av tidsbrist, var enkäten tvungen att skickas snarast möjligt, vilket fick påföljden att den mest relevanta forskningen för denna studie inte påträffades förrän efter att enkäterna skickats ut. Om denna studie hade hittats tidigare, kunde en replikering varit möjlig och därmed troligtvis även lett fram till ett resultat mer jämförbart än det vi har nu. Vårt sökande efter tidigare forskning har främst skett genom något som kan likna en snöbollseffekt. Genom sökord utifrån studiens syfte (t.ex. socionom*, student*, socialt arbete, *utbild*, exam*)

hittades några artiklar och rapporter vars referenslistor kunde guida oss till tidigare relevant forskning.

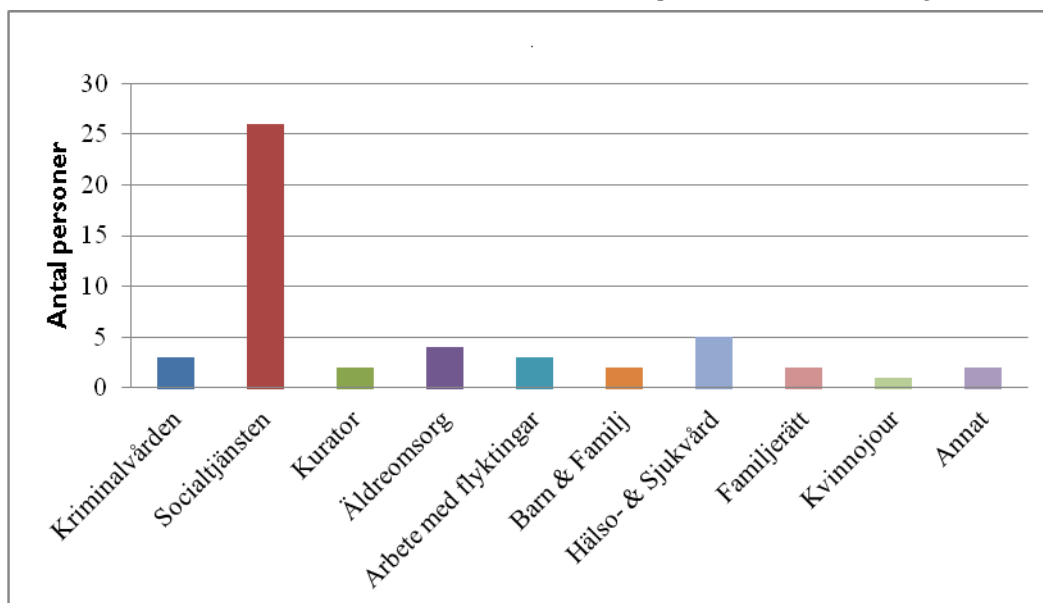
Resultat

Totalt skickade 65 personer in sitt enkätsvar, vilket resulterade i ett bortfall på 80 enkäter. Tre av dessa nådde dock inte adressaten på grund av felaktig adress. Den totala svarsfrekvensen blev därmed 46 procent. Denna summa kan fördelas mellan de olika årtalen på följande sätt: 2003; 34 procent, 2008; 49 procent och 2011; 17 procent. Om vi däremot ser till antal svarande inom respektive examensår, kan vi från våra listor utläsa att ju längre tid som gått sedan studenternas examen, desto högre var svarsfrekvensen. Vi anser att resultatet som presenteras i denna studie inte kan ses som generaliserbart eftersom det är för få svarande. Resultatet ger trots detta ändå en god överblick över hur tidigare studenter upplevt utbildningen.

En klar majoritet av de som svarade på enkäten är verksamma inom socialt arbete idag, och nästan hälften av dem arbetar inom socialtjänsten (se Diagram 1). Andra svarande angav att de arbetar inom flera olika områden, så som hälso- & sjukvården, kuratorstjänster, äldreomsorgen, familjerätt, kriminalvården, arbete med flyktingar, barn & familj samt kvinnojour.

Diagram 1

Översikt över de arbetsområden, inom socialt arbete, där respondenterna arbetar idag.

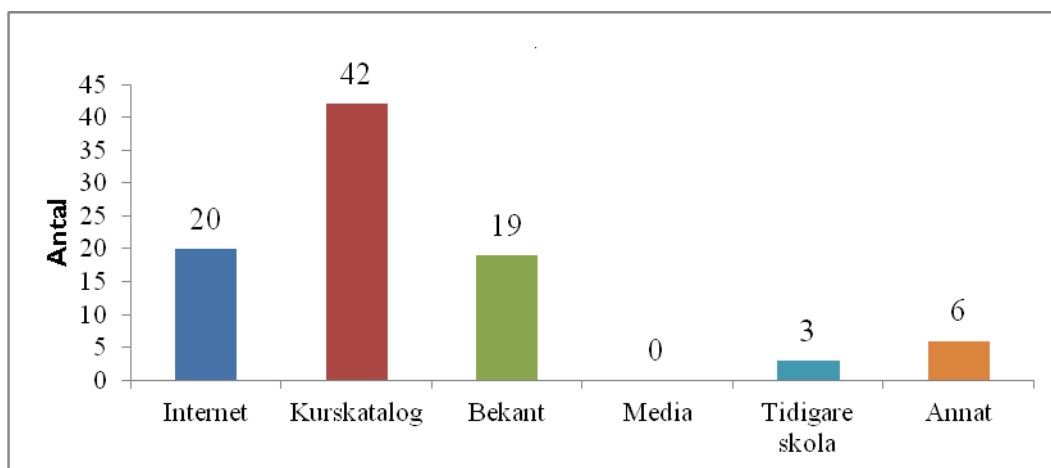

Totalt hade mer än 86 procent av de tillfrågade fått en anställning inom socialt arbete senast ett halvår efter avlagd examen, och mer än 50 procent hade påbörjat sin anställning redan innan utbildningens slut. I mer än en tredjedel av svaren framgår det att de idag arbetar inom samma område som de utförde någon av sina praktikperioder inom.

För mer än tre fjärdedelar (78,5 procent) var socionomutbildningen deras första högskoleutbildning. En klar majoritet (87 procent) hade gått den klassiska socionomutbildningen, och samma antal hade läst samtliga terminer i Östersund. Av adresslistorna framkom dock inte vilken inriktning studenterna hade läst, vilket kan ha lett till att vi i vårt urval missade personer som gått den Interkulturella/ Internationella inriktningen. Drygt sex procent av respondenterna valde att läsa vidare och ta magisterexamen. De flesta (64 procent) fick kännedom om utbildningen via *kurskataloger* (se Diagram 2). Cirka en tredjedel markerade *internet* och *bekanta* som sin källa för hur de fick kännedom om utbildningen. Vid denna fråga bad vi studenterna att markera det eller de svarsalternativ som passade in på dem, vilket ledde till att somliga markerade flera svar.

Diagram 2

Översikt över de sätt varpå respondenterna fick kännedom om utbildningen.

På frågan om huruvida respondenterna, i sin tjänst inom socialt arbete, märkt att det fanns moment som saknades i utbildningen, svarade mer än 70 procent *ja*. Övriga svarande ansåg att de inte saknat något, eller var tveksamma. Flera av de före detta studenterna kommenterade denna fråga i slutet av enkäten och angav då att de saknade praktiska övningar under studietiden, bl.a. *rollspel*. Även övningar

i vad dokumentation innebär efterlystes, samt att få lära sig om olika samtalstekniker då många av respondenterna ansåg sig ha stor användning av detta inom det sociala arbetet. Det nämns också att det saknades en starkare koppling mellan teori och praktiskt arbete; hur teorierna kan appliceras i det verkliga arbetet. Så gott som samtliga respondenter angav att de under sin första anställning inom socialt arbete, hade nytta av de praktiska erfarenheter som de fick under utbildningen, och endast tre personer ansåg att de inte haft det. En respondent valde att kommentera frågorna angående praktik på följande sätt:

Att ”praktisera” socialt arbete behöver inte enbart vara knutet till praktikperioderna. Även under andra kurser finns värde att praktisera, pröva och testa rent praktiska färdigheter t.ex. kring samtal. Det var en brist under min utbildningstid! Samtal är trots allt ett viktigt ”redskap” i alla möten med människor – i alla socionomyrken.

Denna studies respondenter uttryckte att det var främst i samband med praktikperioderna som de fick tillfälle att öva på just detta. Några av respondenterna anser dock att deras praktikperioder inte levde upp till detta. En respondent gav följande kommentar om detta;

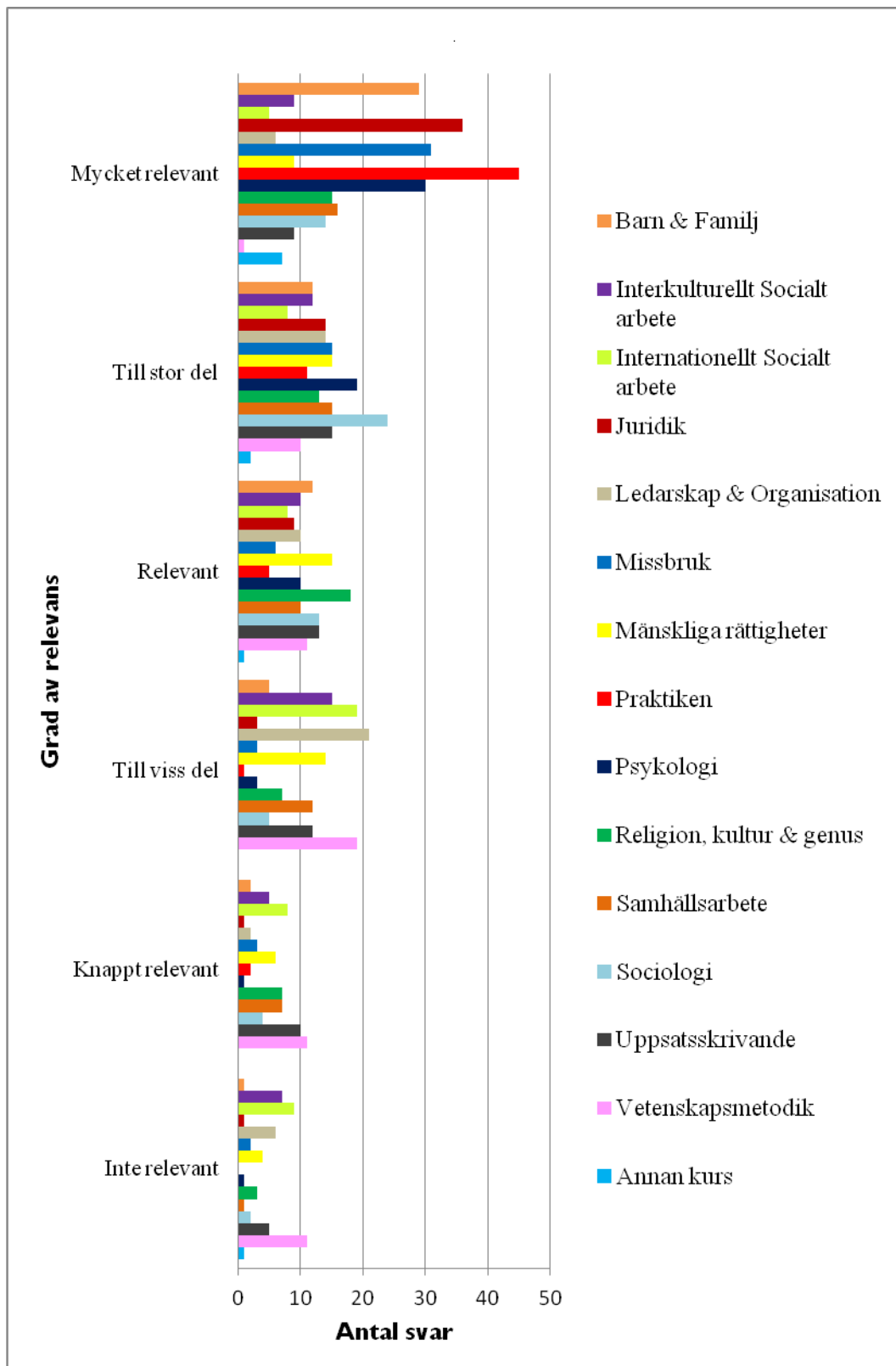
Kursplanen var allt för teoretisk. Praktikterminerna gav inte det jag hoppats på. Hamnar man på två dåliga placeringar finns risken att man totalt missar all praktisk erfarenhet. Bättre med obligatoriska praktiska övningar inom utbildningen av erfarna lärare.

Fler än 80 procent menade att två praktikperioder, eller fler, skulle gett ett optimalt utbyte av praktiska erfarenheter under utbildningens gång. Beträffande om de före detta studenterna ansåg att socionomutbildningen (som de känner till den) kan ge en tillräcklig yrkeskompetens svarade cirka hälften av dem *inte alls* eller *till viss del*. Av de resterande svarade de allra flesta *ganska mycket*, och några få; *absolut*. Svarsfördelningen är i stort sett densamma på frågan om huruvida utbildningen hjälper studenten att förbereda sig för yrkesrollen som socionom, men med en liten ökning i gruppen *absolut*.

När det gäller förberedelse inför kommande yrkesverksamhet inom socialt arbete, angav respondenterna att utbildningens mest relevanta kurser var de som handlade om *barn & familj, juridik, missbruk* och *psykologi* samt den *handledda studiepraktiken* (se Diagram 3). De kurser som däremot inte ansågs ha någon vidare betydelse var *vetenskapsmetodik & teori, ledarskap & organisation*, samt *internationellt* respektive *interkulturellt socialt arbete*.

Diagram 3

Olika ämnesområdens betydelse för att förbereda studenten inför första anställningen inom socialt arbete.

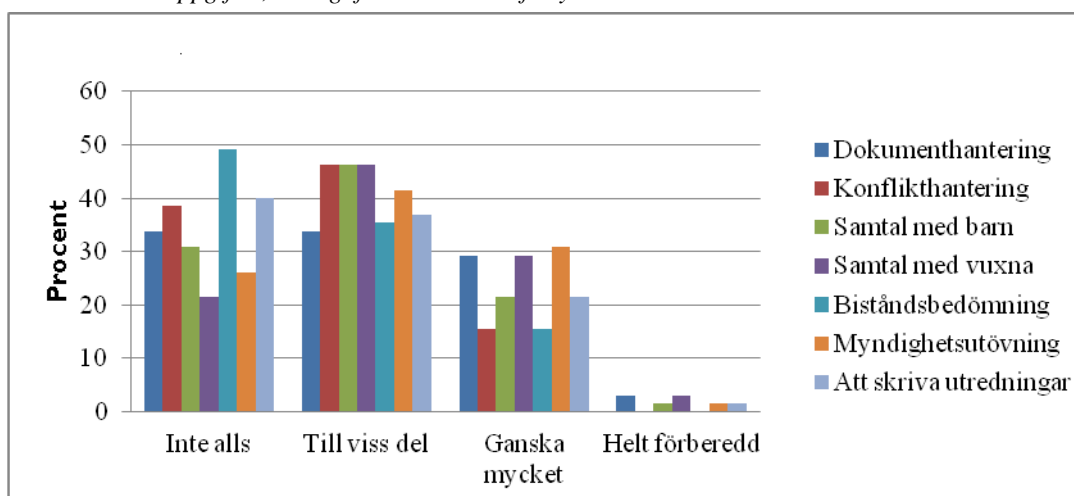

Något som tydligt framkommer i detta diagram är de före detta studenternas syn på den handledda studiepraktiken som det absolut mest relevanta momentet. Flera av dem har skrivit i enkätens kommentarfält att det var under praktikperioderna som de först förstod vad socialt arbete innebar. De skriver även att denna del av utbildningen gav dem insikter, i arbetet, som inte går att läsa sig till. Praktiken anses även öka studenternas självkänedom. Att praktisera inom socialt arbete uppges inte bara vara en yrkeserfarenhet, utan även något som ger en stor möjlighet till reflektion över den egna personliga rollen, vilket gör att de före detta studenterna anser sig ha vuxit som individer.

Trots resultatet i ovanstående diagram, kommenterar dock flera av respondenterna att det fattas stora delar inom juridik. De menar att detta område är ett så pass viktigt redskap och en förhållningsram inom det sociala arbetet, att fördjupningskurser hade varit önskvärt. Det går även att utläsa en besvikelse över att det under utbildningen nästan inte alls diskuterades om de allra vanligaste arbetsuppgifterna som förekommer inom socialt arbete (t.ex. dokumentation, konflikthantering, samtal, m.m.), och som är en stor del inom det dagliga arbetet på kommuners socialkontor. Några har kommenterat att de gärna sett att personer från fältet, exempelvis socialsekreterare, hade bjudits in för att berätta om sitt dagliga arbete för att på så sätt öka studenternas förståelse av vad socialt arbete innebär.

Diagram 4

Översikt över hur väl respondenterna ansåg att socionomutbildningen förberedde dem inför nämnda arbetsuppgifter, vanligt förekommande för yrkesaktiva socionomer.

Resultatet på frågan om hur väl utbildningen förberedde studenterna för olika arbetsuppgifter, visar en markant samstämmighet i svaren (se Diagram 4). De flesta (mellan 67-85 procent) har svarat *till viss del* eller *inte alls* på samtliga av dessa frågor. Bland annat ansåg drygt 38 procent att de inte alls var tillräckligt förberedda inför arbete med konflikthantering, och när det gäller biståndsbedömning var andelen mer än 49 procent. Denna fråga valde många av respondenterna att även kommentera. En av dem kommenterade på följande sätt

Socialt arbete är ett svårt och krävande arbete. Hantverket ”socialt arbete” har jag fått lära efter vägen, efter utbildningen. Arbete studenterna gör i skolan är svårt att koppla till det dagliga arbetet på t ex ett socialkontor. Det jag saknar i utbildningen är hantering av t.ex. utåtagerande klienter, våld & hot, dokumentation, utredningsupplägg, skrivande, samtalsövningar, osv. En praktikperiod anser jag borde ligga på Socialtjänsten som är ”makt” i socialt arbete.

En annan valde att ge följande kommentar:

Er fråga /.../ blev liksom huvudet på spiken. Det ni räknade upp är en stor del av arbetet om man ser till socialtjänstens arbete, som jag kände saknades i utbildningen.

Mer än 70 procent ansåg att institutionens lärare hade en betydande roll i förberedelserna för kommande yrkesliv. Strax över 52 procent angav att de efter avlagd examen har haft användning av socionomutbildningens kurslitteratur. Nya Socialtjänstlagarna är den litteratur som respondenterna angav att de haft mest användning av efter avslutad utbildning.

För tre fjärdedelar av de svarande, kom innebörden av socialt arbete att förändras under utbildningens gång. Flera av dem (23 procent) anger att det även har skett en markant förändring beträffande deras förväntningar när de varit ute i yrkeslivet en tid. Deras syn på vikten av teorianvändande i yrkesutövning är hos fler än hälften av dem heller inte densamma jämfört med vad de ansåg vid tiden för examen. I resultatet framgår det dock inte om respondenterna anser att det minskat eller ökat.

För att avrunda och summera enkäten fick den avslutande frågan handla om huruvida respondenten var nöjd med det sätt varpå utbildningen förberett denne inför ett yrke inom socialt arbete. Som *tabell 1* visar här nedan, är de flesta ganska eller mycket nöjda. Denna studie samt andra liknande studier tenderar att mynna ut i liknande helhetsbilder från studenternas sida. Trots att de ansåg att mycket saknades är de nöjda med utbildningen i sin helhet, vilket kan ses i följande citat;

... I stort är jag dock mycket nöjd med min utbildning som har gett mig en bred och solid grund av kunskaper inför alla de utmaningar jag mött inom det sociala arbetet....

I början av yrkeskarriären kändes det som om jag inte fått med mig någonting. Men med tiden lär man sig att använda den kunskap man fått.

Tabell I

Förhållandet mellan hur nöjda respondenterna var med utbildningen, och vilket år de tog examen.

			Vilket år tog du examen?			Total
			2003	2008	2011	
Är du nöjd med hur utbildningen förberedde dig för ett yrke inom socialt arbete?	Inte alls	Antal % av Vilket år tog du examen?	2 9,5%	1 3,1%	0 0,0%	3 4,6%
	Lite	Antal % av Vilket år tog du examen?	7 33,3%	8 25,0%	3 25,0%	18 27,7%
	Ganska	Antal % av Vilket år tog du examen?	9 42,9%	17 53,1%	8 66,7%	34 52,3%
	Mycket	Antal % av Vilket år tog du examen?	3 14,3%	6 18,8%	1 8,3%	10 15,4%
Total		Antal % av Vilket år tog du examen?	21 100,0%	32 100,0%	12 100,0%	65 100,0%

Diskussion

Syftet med denna studie har varit att, med hjälp av före detta socionomstudenter vid Mittuniversitetet, göra en retrospektiv utvärdering av socionomutbildningen. Vi har även valt att ta med vad de före detta studenterna ansåg om olika specifika kurser och moment då vi menar att det har stor betydelse i hur en utbildning upplevs. För att uppnå detta syfte använde vi oss av en enkätundersökning för att genom olika frågor om bland annat utbildningen i sig, och kursers innehåll ta reda på om dessa studenter är nöjda med den utbildning de fick, och om utbildningen enligt deras mening, förberedde dem tillräckligt inför sin första anställning inom socialt arbete. Vi valde att ha följande frågeställningar som utgångspunkt i utformningen av enkäten: Arbetar dessa studenter inom socialt arbete idag, och vad har de för tankar när de ser tillbaka på sin utbildning? Hur stor betydelse hade olika kurser för att studenterna i tillräcklig grad skulle känna sig förbereda inför sin första anställning inom socialt arbete? Hur ser de på förberedelserna för specifika arbetsuppgifter som är vanligt förekommande för socionomer? Fanns

där områden eller kurser som studenterna bedömer skulle kunnat utvecklas mer eller kanske till och med saknades helt? Hur stor betydelse har de erfarenheter som studenterna fick under praktikperioderna när det gäller att förstå socionomyrket, samt när det gäller val av arbetsområde senare i livet?

De allra flesta före detta studenter i denna studie, anser att de är nöjda, eller mycket nöjda med hur socionomutbildningen förberett dem inför deras första anställning inom socialt arbete, även om det fanns kurser och moment som respondenterna hade önskat att se mer av. Det konkreta arbetet (exempelvis biståndsbedömning och handläggning av ärenden) var något de före detta studenterna kände sig minst förberedda inom. Den handledda studiepraktiken var ett av de moment under utbildningen där de främst förstod vad innebörden av socialt arbete är, samt lärde sig applicera teori till praktiskt arbete. Praktiken tenderar att spela en oerhört viktig roll och tycks vara ett av de viktigaste redskap som utbildningen har när det gäller att träna studenter i det faktiska arbetet samt att en stor del av forskningen pekar åt detta håll. Det bör däremot inte vara så att studenters utbildning står och faller med den handledda studiepraktiken då det är upp till studenten att "göra sin del av avtalet", men det finns ändå mycket som studenten själv inte kan hållas ansvarig för. Ungefär hälften av respondenterna arbetar idag inom socialtjänsten och de allra flesta är verksamma inom socialt arbete. Eftersom denna fördelning stämmer överens med tidigare studier och kartläggningar så torde denna undersökning kunna säga något om de före detta studenternas tankar om socionomutbildningen i Östersund.

Pithouse & Scourfields (2002) studie är tio år äldre än denna. Trots detta går det att se tydliga likheter mellan vad de båda studiernas före detta studenter anser om sina respektive socionomutbildningar. En likhet är att studiernas respondenter har svårt att applicera delar av utbildningen till det verkliga sociala arbetet, samt att de har svårt att se hur den kunskap de förvärvat under utbildningen ska kunna användas i det arbete de har nu. Det framkommer även att merparten av de före detta studenterna som uppgett att de saknade delar från utbildningen, eller ansåg att det fanns områden de inte var tillräckligt förberedda inom, var de som kom att arbeta med myndighetsutövning. I enkätens kommentarfält bekräftas detta ordagrant av några av respondenterna, medan andra använder termer som

beskriver konkreta situationer (så som biståndsbedömningar, handläggning av ärenden osv.). Hur det kommer sig att dessa studier kan vara så pass överensstämmande trots att de gjorts i två olika länder och även är utförda med tio års mellanrum, är svårt att säga. Kan det rent av vara så att studenter helt enkelt aldrig känner sig fullärda, eller har före detta studenter svårt att sortera sin kunskap beroende på vilken arbetssituation de hamnar i?

Tycker att större fokus skall läggas på samtalstekniker, dokumentation, handläggning inom socialtjänsten då många som utexamineras påbörjar sin karriär inom socialtjänsten. Har man inte praktiserat inom soc.tj. så saknas mycket när man börjar arbeta.

Studenternas syn på teorianvändandet har förändrats sedan de tog examen, vilket är intressant då de efterlyser en tydligare koppling mellan teori och praktik under utbildningen. Detta framkommer även i Högskoleverkets rapport (Egeltoft, 2009) där det befaras att studenter, under utbildningen, inte fått tillräckligt med redskap för att omvandla teorier till det praktiska arbetet. Crisp et. al (2004) skriver om viktiga redskap för att hjälpa studenter att kunna applicera teorier och metoder i det verkliga sociala arbetet. Här blir efterfrågan av det som Kejerfors & Alexius (2012) skriver om synligt; studenters efterfrågan om tydliga redskap för det faktiska arbetet, vilket kan leda till att de inte ser hur teoretiskt förvärvade kunskaper ska applicera i praktiken. Detta tycks vara återkommande inslag för flera före detta studenter. Vi tolkar detta som att de till stor del väljer att se tillbaka på utbildningen utifrån den yrkeskompetens och de yrkeserfarenheter de har, och inte från det sociala arbetet i allmänhet. Vår tolkning baseras på att *kompetens* handlar om förmågan att kunna använda den kunskap och de erfarenheter som förvärvats bland annat genom utbildning och praktisk erfarenhet (Sundberg 2001). Då vissa av enkätfrågorna skulle besvaras utifrån de före detta studenternas egna erfarenheter, och att de därför kan ha haft detta i åtanke även när övriga frågor besvarades, kan detta ha påverkat hur dessa frågor besvarades. Detta ger dock en tvetydig bild, då en stor del av utbildningen går ut på att kunna tänka i ett bredare perspektiv samt att ha ett analytiskt förhållningssätt.

Hälften av respondenterna i denna studie anser att socionomutbildningen kan ge en tillräcklig yrkeskompetens för det sociala arbetet. De anser även att utbildningen inte lyckades kommunicera de mest förekommande arbetsuppgifter

som dagens socionomer har. Barn & familj, missbruk, juridik och psykologi är alla relativt konkreta kurser som studenterna anser vara mycket relevanta. Studenterna ser ett syfte och förstår varför dessa delar av utbildningen är viktiga för framtida yrkesverksamheter. Kanske är insikten om detta en följd av att det är inom dessa områden många av dem har för avsikt att verka, efter avslutad utbildning. När det kommer till forskningsanknytning blir syftet däremot svårare att applicera, och skulle delvis kunna förklaras genom att det endast var sex procent av studiens respondenter som valde att läsa vidare efter avlagd socionomexamen. Om man ser till respondenternas yrkesområden är det inte överraskande att de mest relevanta kurserna ansågs vara de som är direkt inriktade på klientarbete, samt juridiken, då lagar är det som utgör ramen för socialt arbete. Som tidigare studier visar, var de som kom att arbeta med myndighetsutövning de mest kritiska till utbildningen. Myndighetsutövning är svårt och det går aldrig att säga med säkerhet att utfallet av ett handlande kommer bli gynnsamt. Detta torde påverka varför de ställer sig kritiska mot utbildningen. Något som vi finner mycket intressant är att respondenterna inte ansåg att de kurser som hade interkulturellt och internationellt socialt arbete som huvudtema var särskilt relevanta, då Mittuniversitetets socionomutbildning har en stark prägel av just dessa ämnen. En förklaring kan vara att studenter har svårt att koppla dessa ämnesområden till specifika situationer inom det sociala arbetet, och inte till socialt arbete i allmänhet.

Beträffande andelen före detta studenter som nu arbetar inom socialt arbete, visar resultatet i denna undersökning på stora likheter både med hur det ser ut i samhället idag och vad tidigare forskning kommit fram till (Lundström & Sunesson, 2006). Enligt vår mening speglar följande kommentar från enkäten hur det ska vara för de studenter som lämnar utbildningen. Då denna studie enbart syftar till att bidra till en förbättring, och inte att hitta fel eller syndabocker, valde vi att låta första hälften av den bli titeln på vårt arbete.

I början av yrkeskarriären kändes det som om jag inte fått med mig någonting. Men med tiden lär man sig att använda den kunskap man fått.

Även om denna studie inte är generaliserbar, anser vi ändå att den visar upp en representativ bild av vad före detta socionomstudenter vid Mittuniversitetet i

Östersund ansåg om socionomutbildningen. Studien har via enkäter nått ut till många före detta studenter, och resultatet redovisar en del av de åsikter som finns bland dem beträffande den socionomutbildning varifrån de examinerats. Studiens avgränsade tidsutrymme har kommit att innebära att denna studies resultat inte är så tillförlitlig som vi önskat. Om mer tid funnits, hade det varit möjligt att bearbeta enkäten ytterligare, samt förlänga tiden för insamling av resultat. Kanske hade studien då lett till ett annorlunda och mer generaliserbart utfall.

Vår önskan är att Institutionen för Socialt arbete vid Mittuniversitetet ska ha nytta av denna studie. Som tidigare nämnt, arbetar de flesta av denna studies respondenter idag inom socialt arbete, men långt ifrån alla kände sig förberedda inför sin första anställning. Institutionen för Socialt arbete vid Mittuniversitetet har arbetat hårt för att rätta till de delar som ansågs otillräckliga beträffande praktiken, samt att det även har tillkommit många nya moment för att träna studenters praktiska erfarenheter. Om studenterna inte upplever att de fått träna sig i att applicera teori till praktik, kan praktikens läromål då anses som uppfyllda? Gästföreläsare från "verkligheten", dokumentationsövningar och rollspel är några av det moment de före detta studenterna hade önskat mer av, samt att de såg dessa delar av utbildningen som mycket givande. Avsaknaden av dessa moment är förvånande, då socialt arbete ofta använder sig av så kallat *case work*. Vi anser i och med detta att projektet SIM-CHILD kan ha en mycket positiv effekt både i utbildning och för yrkesverksamma. För att kunna hålla jämt tempo med samhällets krav krävs att studenter tränas i det som för socionomer är vanligt förekommande arbetsituationer. När det kommer till hur respondenterna upplever och ser på den kompetens som utbildningen gett dem, kan vi inte ge något entydigt svar eftersom kompetens är något som ständigt förändras och fylls på. En persons strävan efter kompetens säger en hel del om den egentliga kompetens som denna person redan har. Vi anser att det viktigaste inte är vad man *kan* utan vad man *strävar efter* att kunna.

Utifrån ovanstående resultat önskar vi att det i framtiden görs en utvärdering liknande denna för att se om Mittuniversitetets stora satsning med PPU-labbet, samt övriga förändringar i utbildningsplanen har förändrat studenternas upplevelse av utbildningen och dess innehåll.

Referenser

- Backman, J. (2008). *Rapporter och uppsatser (2 uppl.)*. Lund: Studentlitteratur
- Bergmark, Å., & Lundström, T. (2006). Metoder i socialt arbete - vad är det? I A. Meeuwisse, S. Sunesson., & H. Swärd, (red.). (2006). *Socialt arbete - En grundbok (2 uppl.)*. (s.166-182). Stockholm: Natur och Kultur
- Blom, B., Nygren, L., Nyman, C., & Scheid, C. (2007). Social Work Students' Use of Knowledge in Direct Practice – Reasons, Strategies and Effects, *Social Work and Society*, 5, (1), 46–61.
- Borell, K., & Egonsdotter, G. (2012). Om möjligheterna att replikera professionella utmaningar i lektionssalen: Datorbaserad simulering av barnavårdsutredningar. [Forskningsnotis]. *Högre utbildning*, 2, (1), 47-50.
- Bryman, A. (2011), *Samhällsvetenskapliga metoder*, Stockholm: Liber
- Crisp, B. R., Anderson, M. R., Orme, J., & Lister, P. G. (2004). Learning and Teaching Assessment: Reviewing the Evidence. *Social Work Education*, 23, (2) 199-215.
- Djurfeldt, G., Larsson, R., & Stjärnhagen, O. (2010), *Statistisk verktygslåda 1- samhällsvetenskaplig orsaksanalys med kvantitativa metoder*, Lund: Studentlitteratur
- Egeltoft, T. (2009). *Utvärdering av Socionomutbildningar vid svenska universitet och högskolor*. (Högskoleverkets rapportserie 2009:36 R). Stockholm: Högskoleverket
- Författaranvisningar, *Socialvetenskaplig tidskrift*. Hämtad oktober 10, 2012, kl:14:53 från <http://svt.forsa.nu/Foerfattaranvisningar-Socialvetenskaplig-Tidskrift.aspx>
- Kejerfors, J., & Alexius, K. (2012). Vad kan socionomer? Något om förväntningarna på socionomers kunskaper och yrkeskompetens. I L. Rydberg Welander & K. Alexius (Red.). (2012). *Rätt, social utsatthet och samhälleligt ansvar: Festskrift till Anna Hollander* (s. 429-440). Stockholm: Norstedts
- Kvale, S. (2010). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur
- Lundström, T., & Sunesson, S. (2006). Socialt arbete utförs i organisationer. I A. Meeuwisse, S. Sunesson., & H. Swärd, (red.). (2006). *Socialt arbete - En grundbok (2 uppl.)*. (s.183-194). Stockholm: Natur och Kultur

Mittuniversitetet i Östersund (2011, juni, 8), Pressmeddelanden - *Ja till fortsatt socionomutbildning vid Mittuniversitetet*. Hämtad november 6, 2012, kl.08:46 från

<http://www.miun.se/press/pressmeddelanden/Pressarkiv/2011/Ja-till-fortsatt-socionomutbildning-vid-Mittuniversitetet/>

Morén, S. (2010). Att studera socialt arbete - vadan och varthän?. I G. Sandström, (Red.). (2010). *Att vara socionom - från utbildad till erfaren* (s.17-28). Lund: Studentlitteratur

Nordmark, E. (2006). Det första jobbet är viktigt. *SocialQrage*, 2006, nr 2, 34

Nygren, L. (2006). Socialt arbete som ämne. I A. Meeuwisse, S. Sunesson., & H. Swärd, (red.). (2006). *Socialt arbete - En grundbok* (2 uppl.). (s.303-318). Stockholm: Natur och Kultur

Ottelid, M. (Red.) (2012a). *Personlig och professionell utveckling inom socionomutbildningen – en antologi*. Sundsvall: Mid Sweden University

Ottelid, M. (2012b). PPU-labbet vid Mittuniversitetet. I M. Ottelid (Red.), *Personlig och professionell utveckling inom socionomutbildningen – en antologi*. (s.30-39). Sundsvall: Mid Sweden University

Pithouse, A. & Scourfield, J. (2002). Ready for practice? The DisSW in Wales, *Journal of Social Work*, 2, (1), 7-27.

Ryan, M., Fook, J., & Hawkins, L. (1995). From Beginner to Graduate Social Worker: Preliminary Findings of an Australian Longitudinal Study. *British Journal of Social Work*, 25, (1), 17-35.

Sandström, G. (2010). Nutida socionomutbildning i Sverige - trender och tendenser. I G. Sandström, (Red.). (2010). *Att vara socionom - från utbildad till erfaren* (s.29-40). Lund: Studentlitteratur

Sundberg, L. (2001). A Holistic Approach to Competence Development. *Systems Research and Behavioral Science*, 18, (2), 103-114.

Svenska språknämnden (2005). *Svenska skrivregler*. Stockholm: Liber

Trost, J. (2012). *Enkätboken*. Lund: Studentlitteratur

Wåglund, M. (1999). *Socionomens yrkesroll ur olika perspektiv*. Utvärdering av socionomprogrammen. (Arbetsrapport nr 1). Stockholm: Högskoleverket

Summary

” At the beginning of the professional career it felt like I had not learned much at all, but...”

This article sets out key findings from a postal survey of 65 graduates from School of Social Studies at the Mid Sweden University in Östersund. The graduates received their diplomas in the following years; 2003, 2008 and 2011. The purpose of the study was to, by doing a retroactive evaluation of the Social Work education programme, examine whether the education prepared these former students in an adequate way, for their future employments within social work. What were their thoughts looking back at the education? How well prepared were they, according to themselves, for specific work assignments? Were the practical periods, during their education, of any particular significance to them in the process of learning? The study was partly financed by the Institution of Social Work at the Mid Sweden University.

The article shows that 70 percent of the respondents meant that there were parts missing in the education. What they said to be the hardest part was to apply theory into practice. During the education, the meaning of social work changed for three quarters of the respondents. Several of them mentioned that after some time in the field as professionals, there has also been a significant alternation when it comes to their expectations. The importance of use of theory in practice is, for more than half of the respondents, no longer the same as it used to be before their graduation. In general though, they felt that they were satisfied with their education.